

De driejarige bacheloropleiding

Op papier duurt de universitaire bacheloropleiding drie jaar. Dat wordt aanstaande studenten in elke voorlichtingsbrochure voorgespiegeld. Onlangs publiceerde het ministerie de beoogde en gerealiseerde prestatiecijfers voor het hoger onderwijs (Kennis in Kaart 2008).¹ Uiteraard worden daarin ook gegevens over het studierendement van de universitaire bachelorfase gerapporteerd. Maar cijfers over het rendement na drie jaar ontbreken.

Die cijfers zijn volgens het ministerie ook niet zo interessant, want 'extra studentactiviteiten (buitenlandervaring of stage) kunnen ertoe leiden dat een extra jaar noodzakelijk is' (p.19). Met de VSNU is afgesproken dat het studierendement *na vier studiejaar* in 2014 moet zijn verbeterd tot 70% (p.19). Mogen we daaruit opmaken dat een aankomende student (met ingang van 2014) 70% kans heeft om met maximaal één jaar studievertraging het bachelordiploma te behalen?

Nee, dat niet: het gaat om *rechtstreekse aansluiters uit het VWO* die zich *niet bij een deeltijdopleiding* hebben ingeschreven (p.21). Dus begrijpen we 't goed dat 70% van hen met maximaal één jaar studievertraging het bachelordiploma zal halen? Nee, zo'n ambitie is niet realistisch. Het gaat om rechtstreekse aansluiters die zich *na een selectief eerste studiejaar* voor het tweede studiejaar van diezelfde voltijdse opleiding inschrijven (p.20). Dus $n=100\%$ = de rechtstreekse aansluiters uit het VWO die de selectie in het eerste studiejaar van de voltijdse opleiding overleefd hebben. De VSNU heeft beloofd dat 70% van hen met een studievertraging van maximaal één jaar het bachelordiploma zal behalen.

OCW en VSNU bekommeren zich dus niet om het studierendement in de nominale cursusduur. Studievertraging is een geaccepteerd systeemkenmerk waar geen haan naar kraait. En de student betaalt, want het collegegeld wordt niet per cursusjaar maar per verblijfsjaar geheven.

Erger nog: studievertraging wordt niet als een onvermijdelijk kwaad beschouwd, maar als een *quantité négligeable*. Hierboven zagen we al dat van faculteiten niet verwacht wordt dat ze 'extra studentactiviteiten (buitenlandervaring of stage)' binnen de cursusduur programmeren. In het internationaliseringsbeleid, gericht op het stimuleren van buitenlandervaring, wordt studievertraging dus bij voorbaat ingecalculeerd.

Maar het kan *nóg* erger. In *Kennis in Kaart 2008* wordt zonder blikken of blozen bekend dat OCW samen met de VSNU de volgende ambitie heeft (p.19): *'In 2014 neemt 10 procent van de studenten deel aan opleidingstrajecten (zoals honours programma's), die aanmerkelijk meer van studenten vragen dan gemiddelde opleidingsprogramma's. (...) Het gaat hier vooralsnog om het percentage studenten dat substantieel meer dan het nominale aantal studiepunten (180 erts) behaalt.'* Getalenteerde studenten worden dus niet gestimuleerd de opleiding in of binnen de cursusduur te doorlopen en voltooien. Nee, zij krijgen krachtige impulsen om extra vakken te volgen, ook al zou dat tot studievertraging leiden. De faculteiten worden niet uitgenodigd om *vervangende* honoursprogramma's aan te bieden, die excellente studenten in de nominale opleidingsduur kunnen doorlopen en voltooien. Nee, in het kader van deze afspraken tellen uitsluitend honoursprogramma's mee die *bovenop* de nominale studielast van 3x1680 uur geprogrammeerd worden en die extra studiepunten opleveren. Door deze afspraken wordt studievertraging niet alleen getolereerd maar zelfs welbewust bevorderd.

Eén van de speerpunten van het overheidsbeleid is dat de arbeidsparticipatie van de Nederlandse burgers bevorderd wordt. Maar het OCW-beleid heeft veeleer tot gevolg dat de intrede tot de arbeidsmarkt met minimaal één jaar wordt uitgesteld. Het ligt meer voor de hand op het Amerikaanse systeem over te stappen, waarin de toegelaten studieduur in principe niet langer is dan de nominale cursusduur. Na een studieduur van drie jaar krijg je het bachelorgetuigschrift en, afhankelijk van de geleverde prestaties, word je vervolgens tot de tweejarige masteropleiding toegelaten. Het huidige systeem (3 jaar bachelorfase plus 1 jaar studievertraging plus 1 jaar masterfase) kan op die manier vervangen worden door een op-de-kop-af driejarige bachelorfase plus een op-de-kop-af tweejarige masterfase. Het enige probleem is dat de bèta's en de aanstaande onderzoekers onder het huidige systeem al een tweejarige masterfase gegund is. Maar volgens mij hebben deze slimmerikken aan op-de-kop-af-twee masterjaren ruim genoeg.

Dat kan helemaal niet, hoor ik de universiteiten roepen, want studenten verspillen hun studietijd aan bijbaantjes! Misschien moeten we dan iets aan de studievertraging doen en aan dat hoge collegegeld, 1565 euro per jaar. Ons collegegeld is het hoogst van heel Europa, behalve in Engeland en Letland (p.65).

Wes Holleman

weblog onderwijs 14-1-2009

<http://www.onderwijsethiek.nl>

¹ <http://www.minocw.nl/documenten/88236.pdf>